

Hoitosuhde virheen jälkeen

GPF ry:n Kevätkoulutus 13.5.2026

LT, yle eval Anniina Jääskeläinen

Sidonnaisuudet

- Virka (tkl) Pohteen alueella Oulussa
- Erikoistumiskoulutus Oulun yliopistossa
- Ei ajankohtaisia apurahoja tai tutkimusyhteistöitä
- Luentopalkkio 2022 AstraZeneca
- Esitys perustuu kirjallisuuskatsauksen sijaan henkilökohtaiseen kokemukseen ja pohdintaan (GP-koulutus, Balint-työnohjaus löyhästi teoreettisina viitekehyksinä)
- Kuvituksesta vastasi Microsoft Copilot

Esityksen sisältö

1. Hoitosuhde - lääkärin näkökulmasta?
2. Mikä voi olla virhe?
3. Mitä virhe aiheuttaa hoitosuhteessa?
4. Lääkärin sisäinen prosessi virheen hetkellä
5. Second victim – lääkärin oikeus inhimillisyyteen
6. Potilaan näkökulma virheen jälkeen - Mitä potilas tarvitsee?
7. Mahdollisuus: Virhe hoitosuhteen syventäjänä

Hoitosuhde – lääkärin näkökulmasta?

- Hoitosuhteen ”anatomia”
 - Hoitosuhde erityisenä oliona – ”yksisarvinen”: oma identiteetti, omat lainalaisuudet
 - Ajallinen prosessi, joka muokkaa molempia osapuolia
 - Dynaaminen muutos
 - Ennakoitavuuden ja yllätyksellisyyden välinen jännite
 - Improvisaatio ja ei-tietämisen tila (rider vs. horse –metafora)
 - Potilaslähtöisyys vs. lääkärijohtoisuus
 - Tasaveroisuuden ja epäsymmetrian dilemma

Virhe?

- Laaja kirjo tilanteita:
 - Hoitovirhe
 - Potilaan kokema haitta
 - Epäsuotuisa lopputulema (bad outcome)
 - Läheltä piti –tilanne
 - Huolimattomuusvirhe
 - Vuorovaikutusvirhe
 - Potilaan odotuksen/toiveen kuplan rikkoutuminen
 - Projektio & transferenssi
 - Lääkäri ”kaikkivoipana” → paljastuu kuolevaiseksi
- Keskeinen muutos: Jotain suhteessa muuttuu — ehkä pysyvästi.

Mitä virhe merkitsee hoitosuhteessa

- Jaettu kokemus, jonka keskiössä on potilas (epäsymmetria)
- Molemmat osapuolet käyvät läpi suuria tunteita:
 - Luottamus ja turvallisuus järkkyvät
 - Pelko, kauhu, viha, suru, häpeä, aggressio...
- Mitä tapahtuu lääkärille?
- ”Ihmisen ja ammattilaisen välinen rajapinta aktivoituu”
 - Ammatillinen rooli ei suoja tunteilta
 - Kokemus ei rajoitu työminään

“Hoitosuhdetta ei voi korjata pelkällä ammattiroolilla – paikalla on myös ihminen.”

Lääkärin sisäinen prosessi virheen hetkellä 1/2

Välitön fysiologis-psykkinen myrsky

- Nopea oivallus → tunnemyrsky
- Rationaalinen ajattelu lamaantuu
- Sympaattinen hermosto: taistele/pakene
- Koko kehityshistoria läsnä sekunnissa
- Tunteet: kauhu, häpeä, ahdistus, pettymys, suru...
- Defenssit: kieltäminen, järkeistäminen, syyttely/syylisten etsintä, kognitiivinen dissonanssi...
- Pyrkimys palautua homeostaasiin, resilienssi

Lääkärin sisäinen prosessi virheen hetkellä 2/2

Tietoisen mielen vaihe

- Mitä tapahtui ja miksi?
- Jäsentäminen
- Mitä tapahtunut merkitsee potilaalle, itselle tai hoitosuhteelle?
- “Kohtalonhetket”: miten toimia akuutisti ja myöhemmin
- Kriisi vai trauma

Second victim – lääkärin oikeus inhimillisyyteen

- Virheestä kärsii myös tekijä
- Apua ja tukea, jotta voi asettua hoitosuhteeseen potilasta varten
- Tarve käsitellä kokemusta ihmisenä, ei vain ammattilaisena
- Oikeus jatkaa lääkärinä ja hoitosuhdetta virheestä huolimatta
- Itsemyötätunto ja armollisuus
- Vaikeiden tunteiden kanssa selviytyminen
- Kontrollin osittainen menetys ja sen sietäminen
- Oman epätäydellisyytensä hyväksyminen
- Ajan tarve ja sen hyväksyminen

Potilaan näkökulma virheen jälkeen - mitä potilas tarvitsee?

- Avoimuus, totuudellisuus
- Tiedon tarjoaminen
- Ymmärryksen lisääminen
- Asioihin palaaminen, kertaaminen
- Riittävän kokonaisuuden kertominen suhteessa vastaanottokykyyn – luota prosessiin
- Lähikehityksen vyöhykkeen huomio
- Tasaveroisuus huomioiden vastuun epäsymmetria hoitosuhteessa
- Vilpitön pahoittelu, anteeksi pyytäminen tarvittaessa

Mikä potilasta kannattelee?

- Lohduttaminen, lohdun tarjoaminen
- Asettuminen potilasta varten → pyrkimys oikea-aikaisuuteen
- ”Vaikka en voi ratkaista, voin auttaa.”
- ”Olen tässä nyt – ja myöhemmin.”
- Tunteiden kohtaaminen prosessina hoitosuhteessa
- Avoimuus viranomaisprosesseista (potilasasiamies, Valvira, AVI, yksikön johto)
- Oman tilanteensa kanssa toimeen tuleva lääkäri – työkyky, omien rajojen tunnistaminen

Mitä virhe muuttaa?

- Virheen aiheuttama kriisi tai muutos hoitosuhteessa ei ”tee autuaaksi”.
- Se pakottaa kuitenkin tilanteeseen, jonka kohtaaminen voi lisätä avoimuutta, luottamusta ja tasavertaisuuden kokemusta sekä johtaa entistä parempaan yhteistyöhön.
- Virhe on todellinen tapahtuma, jonka käsittelyssä on mahdollisuus itseymmärryksen syventymiselle, rehellisyydelle, avoimuudelle, hyväksynnälle, armollisuudelle, oppimiselle ja huolenpidolle.
- Nämä elementit voivat kylvää siemenet syvemmälle luottamukselle ja merkityksellisemmälle, henkilökohtaisemmalle ja todellisemmalle hoitosuhteelle.

Yhteenveto

- Virhe hoitosuhteessa on kriisi, mutta myös mahdollisuus
- Lääkärinkin tunnekokemukselle on oltava tila ja tuki
- Itseymmärryksen syventyminen, avoimuus, armollisuus ja rehellisyys → mahdollistavat jatkamisen lääkärinä ja hoitosuhteessa
- Potilas hyötyy eniten rehellisestä, läsnä olevasta lääkäristä
- Hoitosuhde voi muuttua aidommaksi, syvemmäksi ja inhimillisemmäksi

Kirjallisuutta, muita viitteitä aihepiiriin

- [Lukusali 24/7 | Suomen yleislääkärit GPF ry | Yleislääkäri](#)

LEHTI 18: NÄKÖKULMA , 18/2019 vsk 74, s. 1108 - 1109

Mitä tapahtuu virheen tekijälle?

Ei ole tavatonta, että virheen seurauksena kollega vaihtaa alaa, työpaikkaa tai ei välttämiskäyttämisen vuoksi koskaan kehity potentiaalinsa veroiseksi. Emme voi täysin välttää virheitä, mutta voimme ohjata kaskadia voimavaraksi kiihdyttämisen sijaan.

Sally Järvelä 3.5.2019

Nyt mokasin, anteeksi

Lääkäri, pomo, opettaja, sosiaalityöntekijä ja äiti kertovat tilanteesta, jossa tekivät virheen ja pysivät anteeksi toiselta ihmiseltä.

Marianne Riiali HS, teksti
Suvi Mikkonen HS, kuvat
Julkaistu 3.4.2026

Potilaan kannattelu ja rinnalla kulkemisen taito

Yleislääkäri
2025;40(3):9-12
Elisa Nevalainen

Ikuisesti pahoillaan

Pieni inhimillinen virhe muutti potilaan loppuelämän. Voinko jatkaa enää työssäni, lääkäri mietti. Alanvaihto olisi kuitenkin ollut pakenemista.

Helmi Muhonen HS, teksti
Akseli Muraja, kuvat

Julkaistu 2.5.2026

📖 Tilaajille

Kiitos